

imao sreću da sretne - njih. Bila je to, zapravo, sreća za našu narodnu književnost i nauku o njoj, a samim tim i sreća za našu savremenu kulturu, ne samo srpsku, zasnovanu na narodnom jeziku.

Upravo o tom "magičnom trouglu" Kopitar-Grim-Karadžić reč je u Mojaševićevom životnom delu. Velikodušni Gete ionako će nam oprostiti što nismo upotrebili reč "četvorougao".

I do sada smo znali za velike zasluge koje Kopitar i Grim imaju za Vuka, a preko njega i za mesto koje danas imamo u civilizovanom svetu, ali nam je Mojaševićeva knjiga ukazala i na ono što Kopitar i Grim, naročito Grim, duguju - Vuku. Jer, Vuk je Grimu prosto - "kapnuo". Kao poručeni s neba! Osim što je radio, i kako je radio, Vuk je, naime, Grimu bio najbolja potvrda ispravnosti njegovih, Grimovih, književnoistorijskih i poetoloških pogleda. Dokaz i potkrepljenje. Stoga je Grim, protestant i narodoljubac, poštovalac starine i zaljubljenik u istinsku, nepatvorenu poetsku lepotu, onako svesrdno i prihvatio Vuka i svojski mu pomagao. Kao, uostalom, i Gete. U svemu tome Kopitar se pokazuje kao svojevrstni *spiritus movens*: Vuka podstiče na rad, upućuje ga i pomaže mu, a Grima "primorava", uporno, nemilosrdno, da sagledava, ocenjuje i prikazuje rezultate tog rada.

A Vuk je u našoj književnosti i lingvistici radio što i Grim u nemačkoj: pribira, objavljuje i izučava usmeno narodno blago, piše gramatiku, rečnik... Grim je, dakle, za Vuka bio - putokaz, a Kopitar još i - katalizator. Nije, eto, čudo što je Vuk s onakvom predanošću, s onakvim fanatizmom, radio posao koji je započeo na Kopitarevu inicijativu. Ponosen oduševljenjem koje je njegov rad izazvao kod Grima i Getea, na krilima tog njihovog, a ne samo svog oduševljenja, on je do smrtnog časa služio narodu svome, imajući važda potomstvo na umu, one koji će doći.

Podnaslov Mojaševićeve impozantne knjige (562 strane velikog formata): *Književnoistorijske i poetološke osnove*, već sâm po sebi, dovoljno govori o njenoj sadržini. Knjigu, inače, sačinjavaju ovih šest poglavlja: *I Uvod, II Grimovo bečko cirkularno pismo, III Grim i razvitak istorije nemačke knjiže-*

vnosti kao nauke, IV Osnove Grimove poetike, V Od romantičarskog mita ka srpskom jeziku i VI (najobimnije, sa trinaest odeljaka) Grim i srpska narodna književnost i kultura. Ovakva kakva je (krcata podacima i fusnotama), knjiga nije mogla nastati bez autorovog prekanja po arhivima i bibliotekama u Kasselu, Tibingenu, Berlinu, Marburgu, Minhenu, Marbahu i drugim nemačkim gradovima. Osobito strastveno tragao je Mojašević za prepiskom, pre svega Grimovom. A Grimova prepiska ogromna je, uostalom kao i Vukova, kao i Kopitareva... Iz obilja Grimovih pisama bratu Vilhelmu, Arnimu, Brentanu, Lahmanu, Gervinusu, Tidemanu, Benekeu i mnogim drugim, a isto tako i iz njihovih Grimu (iz prepiske uopšte), mogao je Mojašević da saznaje, upoređuje, zaključuje... Njegova istraživanja odlikuju se studioznošću, dubinom i smislom za analitičko-sintetička osvetljavanja, osmišljavanja i uopštavanja. Široko obavešten o predmetu, a krajnje akribičan, Mojašević je svoju knjigu o Grimu pisao upravo grimovski: s ljubavlju prema materiji, istrajno i - nadasve savesno. Iz nje, kao na dlanu, vidimo kako je Grim, zajedno sa A.V. Šlegelom, utirao put nemačkoj romantici i podizao joj mostove ka slovenskim narodima. Ima u njoj dosta i o Grimovim sledbenicima: Šereru, Gedekeu, Rudolfu fon Raumeru...

I - da zaključimo: pred nama je znalački napisana knjiga, posle koje će malo šta imati da se kaže o Jakobu Grimu u vezi sa srpskom narodnom književnošću.

LJUBIŠA RAJKOVIĆ

Francesco S. Perillo, *Rinascimento e tradizione*, Tre studi su Kačić, Biblioteca della ricerca, Cultura straniera, diretta da G. Dotoli, Schena editore, Fasano di Puglia 1984, 320 str.

Nakon kapitalne sinteze o hrvatskim erkvenim prikazanjima, ovo je još jedna zanimljiva knjiga kojom je talijanski slavist F.S. Perillo zadužio našu kulturu.

Tri članka u knjizi osvjetljavaju neke aspekte opusa A. Kačića Miošića: međudnos povijesne i folklorne komponente (*Povi-*

jest i folklor), Kačićeva gledišta o katoličkoj i pravoslavnoj vjeri na Balkanu (*Raskol Istoka i pravoslavno slavenstvo*), te problem specifična Kačićevog jezika kao važna književnog sredstva za pridobivanje širokih čitalačkih slojeva (*Turcizmi i Kačićev leksik*).

Rezultati Perillovih proučavanja ocrtavaju Kačića kao kontradiktornu i pomalo pragmatičnu osobu koja je uspjela ujediniti privrženost tradiciji s tada aktualnim ciljevima vjerske i političke borbe. Autor savjesno analizira Kačićevo bavljenje poviješću, sraz historije viđene očima običnog puka, i one druge historije, skrivene u prašnjavim papirima. Drugim riječima, Perillo je svjestan da se radi o pučkom piscu, ali o izuzetno školovanom piscu koji svjesno odabire široku publiku, kako bi postigao i izvanknjiževne, političke ciljeve. Kačićevo protutursko usmjerenje ne razlikuje se mnogo od npr. Gundulićevog; obojica su espi pjesnici, ali Gundulićev *Osman* mogao je biti djelotvoran isključivo u uskim intelektualnim krugovima, a povijest *Razgovora ugodnog* pokazuje uspješnost Kačićevog recepta u svim slojevima društva. To najbolje pokazuju prepjevi i upotrebe Kačićevog spjeva u evropskoj literaturi. Posebnu je pažnju Perillo posvetio problemu jezika, primijetivši da se tolika popularnost te poezije zasniva i na znalačkoj upotrebi jezika, na svojevrsnoj Kačićevoj *koinè* stvorenoj znalački i namjerno, sa "senzibilitetom lingvista koji je pazio na praktične posljedice".

Upotrebu turcizama Perillo objašnjava ne samo ratničkom terminologijom, nego i Kačićevom željom da djeluje (naročito) i u onim krajevima gdje su turcizmi dio lokalnog govora...

Rinascimento e tradizione sadrži i registar turcizama kod Kačića, te indeks imena.

O Perillovoj bi se knjizi moglo pisati mnogo više nego što nam prostor ovdje dopušta. Još jednom se dogodilo (po drugi put kad je riječ o Perillu!) da je o nekim važnim pitanjima naše književne povijesti prvi put sustavnije progovorio strani slavist. Kačić zaslužuje da ga promotrimo i drugim očima, da zatimimo europsku krležijansku averziju prema junačkoj epici kao balkanizmu i sinonimu zaostalosti. Problem je, naravno, u promje-

ni konteksta recepcije. Morali bismo biti svjesni činjenice da je Kačić objavio *Razgovor ugodni* 1756, dakle četiri godine prije Macphersonovog *Ossiana*...

Na kraju, poželimo da ova knjiga što prije izađe u hrvatskom prijevodu - tako će najviše doprinijeti revalorizaciji Kačića, tako će se najbolje izložiti sudu vremena i domaće slavistike.

IVAN LOZICA

Hrvatske narodne junačke pjesme starijih razdoblja, priredio Eduard Osredečki, biblioteka "Slavenska baština", Hrvatsko štamparsko društvo, Željezno - Beč 1985, 298 str.

Iako se do sada nismo susretali s bibliotekom "Slavenska baština", Hrvatsko štamparsko društvo iz Gradišća (Austrija) poznato nam je preko periodike na gradišćansko-hrvatskom jeziku. Ovo izdanje nije namijenjeno isključivo gradišćanskim čitaocima jer ga izdavač objavljuje na hrvatskom, vjerojatno u težnji da dopre do svih onih koje zanima narodna poezija. Tu težnju možemo samo pohvaliti.

Eduard Osredečki, priređivač ovog izdanja, svoj je izbor hrvatskih narodnih junačkih pjesama (koje smatra "temeljnog vrijednošću u riznici naše nacionalne kulture") popratio čitko pisanim esejem s podnaslovima: *Vrijeme prošlo, vrijeme sadašnje; Svijet narodne epike te Junaci u pjesmi i zbilji*. U *Predgovoru* autor upozorava da ovaj izbor teži da se prilagodi današnjem čitaocu, pa će u tu svrhu kategorizirati primjere narodnog junaštva, uvjetno ih smjestivši u raspon od nekoliko stoljeća. Podsjeća da narodna epika ne živi samosvojnim životom nego da ulazi u kulturnološki krug "od renesansno-humanističkog blještavila Dalmacije do prosvjetiteljskog pragmatizma Slavonije". Građa ovog izbora navela je autora da je tematski klasificira pa on to čini ovim redom: 1. Izbor pjesama o Kraljeviću Marku, 2. Izbor pjesama o hrvatskim velikašima, 3. Izbor pjesama o uskocima i hajducima i 4. Izbor pjesama o ostalim narodnim junacima.